

*Тополя Р. В.,
здобувач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Анотація. В статті на основі діючого законодавства та думок на цю проблематику вчених визначено принципи адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів. Підкреслено значення принципів адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, як підґрунтя адміністративно-правового механізму, в якому вони виступають центральним, проте теоретичним елементом, у формуванні та розвитку ефективної системи суспільних відносин, яка складається в цій сфері.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання; дослідження транспортних засобів; принципи загальні та спеціальні, публічна адміністрація.

Актуальність дослідження. На даному етапі розвитку нашої держави автомобільний парк країни постійно зростає і складає понад 15 млн. одиниць [1, с. 1], автомобілі постійно рухаються по наших дорогах і є вагомою частиною нашого життя. Це підтверджується у працях В. С. Сезонова, що досліджував дещо суміжну з нами проблематику щодо удосконалення методики комплексного експертно-криміналістичного дослідження автотранспортних засобів і документів, які їх супроводжують, а також законодавчих норм, що регламентують процедуру цього виду досліджень. Сьогодні це є необхідним заходом профілактики, попередження та розслідування злочинів, пов'язаних з кримінальним автобізнесом [2, с. 1], а також і адміністративних правопорушень. Саме ці елементи вимагають негайного удосконалення і розвитку принципів адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів з метою забезпечення прав і законних інтересів власників транспортних засобів та інших учасників дорожнього руху.

Аналіз останніх досліджень. Проблему адміністративно-правового регулювання досліджень транспортних засобів та принципів даної проблематики аналізували в своїх працях вчені у галузі адміністративного права, кримінального процесу та криміналістики. Теоретичним підґрунтям обраної тематики стали праці вітчизняних та іноземних вчених і практиків-експертів В. Б. Аверянова, В. П. Бахіна, Р. С. Белкіна, А. І. Вінберга, Г. Л. Грановського, В. К. Гіжевського, В. Г. Гончаренка, В. Г. Грузкової, В. І. Грязіна, І. В. Гори, Ф. М. Джавадова, О. В. Жгенті, А. В. Іщенко, Т. О. Коломєць, В. О. Коновалової, В. Б. Кисельова, Н. І. Клименко, В. К. Лисиченка, Н. П. Майліс, Н. Т. Малаховської, Г. В. Прохорова-Лукіна, О. О. Олійника, О. Р. Росінської, О. І. Рощина, М. В. Салтевського, І. М. Сорочотягіна, Д. О. Сорочотягіної, О. М. Фількової, В. Ю. Шепітька, М. Г. Щербаківського та багатьох інших, які присвятили свої праці питанням правового регулювання, адміністративно-правового регулювання досліджень транспортних засобів. Однак в сучасній науковій літературі системне та комплексне дослідження принципів адмі-

ністративно-правового регулювання досліджень транспортних засобів відсутнє.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі діючого законодавства та думок на цю проблематику вчених визначити принципи адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів.

В словнику іншомовних слів (Р. В. Чаговець, Г. В. Самсонов, А. М. Шлепаков, В. Ф. Пересипкін) принцип визначається двома способами: 1) первоначало – те, що лежить в основі певної теорії науки; 2) внутрішнє переконання людини; основне правило поведінки.

Виклад основного матеріалу. У найбільш загальному вигляді вчені-правознавці під принципами права розуміють керівні засади (ідеї), які визначають зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин. Значення принципів права полягає у тому, що вони в стислому вигляді, концентровано відображають найсуттєвіші риси права, є його квінтесенцією, «обличчям» [3, с. 128].

Спрямовуючи свої погляди до розуміння принципів адміністративного права, на наш погляд, Ю. П. Битяк доречно зазначає, що це вихідні, об'єктивно зумовлені основоположні засади, відповідно до яких формується й функціонує система та зміст цієї галузі права [4, с. 29].

У ході розгляду проблематики даної статті хотілося б зазначити, що принципи адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів доцільно класифікувати на загальні та спеціальні. Основні (загальні) принципи, ті, які є єдиними для усіх адміністративно-правових відносин, спеціальні притаманні лише для сфери дії адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів.

Принципи – це фундамент, основа, що в концентрованому вигляді виражає об'єктивну істину, яку необхідно утвердити в сучасній сфері адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів та за допомогою них оптимізувати діяльність всіх органів публічної адміністрації, визначити їх спрямованість і необхідність діяти, а також виокремити найсуттєвіші риси, які сприятимуть пошуку оптимальних шляхів в цьому спектрі суспільних відносин.

Стосовно значення принципів адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів слід зробити акцент на тому, що вони є підґрунтям адміністративно-правового механізму, виступають активним центральним, проте теоретичним елементом у формуванні та розвитку ефективної системи суспільних відносин, яка складається в цій сфері.

Під принципами адміністративного права слід розуміти основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративного права, забезпечуються права та свободи людини і громадянина, нормальне функціонування громадянського суспільства та держави [5, с. 63].

На погляд В. В. Галунька, С. В. Діденка, О. М. Єщук загальні принципи українського адміністративного права закріплені в Конституції України, конкретизуються і розвиваються в законодавчих та інших нормативно-правових актах. До цих принципів можна віднести: принцип пріоритету прав та свобод людини і громадянина; принцип верховенства права; принцип законності; принцип рівності громадян перед законом; принцип демократизму правотворчості й реалізації права; принцип взаємної відповідальності держави і людини; принцип гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між державою та Людиною [5, с. 64-65].

Згідно з ст. 3 Закону України «Про судову експертизу» судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження [6, с. 8; 7, с. 46; 8].

Визначені законодавцем в цьому нормативно-правовому акті принципи і будуть спеціальними щодо адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів.

Основні принципи адміністративного права є міцним фундаментом, на якому розвиваються спеціальні принципи.

Стосовно нашого дослідження, то основним завданням працівників Експертної служби МВС України при дослідженні транспортних засобів та реєстраційних документів є виявлення, запобігання і припинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконними заволодіннями транспортних засобів, знищенням, підrobкою, заміною ідентифікаційних номерів вузлів та агрегатів або заміною без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортних засобів та частковим чи повним підrobленням бланка документа та його змісту шляхом застосування спеціальних знань. При цьому працівники Експертної служби МВС України зобов'язані вести щоденний облік досліджених транспортних засобів, дані про які заносяться до спеціального журналу, який ведеться в електронному вигляді та щомісяця роздруковується [6].

Тактика огляду криється в послідовних стадіях: оглядовій, статичній та динамічній [7]. Принципи застосовуються не тільки на певних стадіях огляду, але і під час усього процесу дослідження, пронизують його.

Висновки. Все викладене дає можливість сформулювати наступні узагальнення:

- принципи – це фундамент, основа, що в концентрованому вигляді виражає об'єктивну істину, яку необхідно утвердити в сучасній сфері адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, та за допомогою них оптимізувати діяльність всіх органів публічної адміністрації, визначати їх спрямованість і необхідність діяти, а також виокремити найсуттєвіші риси, які сприятимуть пошуку оптимальних шляхів в цьому спектрі суспільних відносин;

- основні принципи адміністративного права є міцним фундаментом, на якому розвиваються спеціальні принципи;

- визначені законодавцем в Законі України «Про судову експертизу» принципи (законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження) і будуть спеціальними щодо адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів;

- принципи застосовуються не тільки на певних стадіях огляду, але і під час усього процесу дослідження пронизують його;

- стосовно значення принципів адміністративно-правового регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів слід акцентувати, що вони є підтримання адміністративно-правового механізму, виступають активним центральним, проте теоретичним елементом у формуванні та розвитку ефективної системи суспільних відносин, яка складається в цій сфері.

Література:

1. Бриндіков Ю. Л. Розвиток професійної готовності водіїв автотранспорту до дій в екстремальних ситуаціях: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.09 / Ю. Л. Бриндіков. – Хмельницький, 2009. – 20 с.
2. Сезонов В. С. Автотранспортний засіб як об'єкт криміналістичного дослідження. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/12176/%C2>.
3. Юридична енциклопедія: у 6 т. / Укладачі Ю. С. Шемшученко, М. П. Зюблюк, В. П. Горбатенко та ін. – К.: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана. – Т. 5: П - С., 2003 – 736 с.
4. Адміністративне право України: [підручник] / Битяк Ю. П., Гаращук В. Т., Дяченко О. В. та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
5. Адміністративне право України: [навчальний посібник] / Галунько В. В., Олєфір В. І., Пихтін М. П. та ін.; за заг. ред. В. В. Галунька. – Херсон: ХМТ, 2011. – 320 с.
6. Експертизи у судовій практиці: науково-практичний посібник для суддів, прокурорів, слідчих, адвокатів / За загальною редакцією В. Г. Гончаренка – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 387 с.
7. Судово-експертна діяльність. Довідник для суддів. / Засць А. П., Горбунова Л. М., Пушенко О. Г., Головченко Л. М. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 908 с.
8. Закон України від 25 лютого 1994 № 4038-XII «Про судову експертизу» станом на 1 серпня 2013 р. // Відомості Верховної Ради України – 1994. – № 28. – Ст. 232.
9. Інструкція про порядок проведення криміналістичних досліджень транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують, працівниками Експертної служби МВС України: затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України 31.05.2013 № 537. – К.: МВС України, 2013. – 6 с.
10. Шевцов С. О. Расследование обстоятельств дорожно-транспортных происшествий: методические рекомендации / К. В. Дубонос, С. О. Шевцов. – Харьков, «Факт», 2002. – 170 с.

Тополя Р. В. Принципы административно-правового регулирования экспертно-криминалистических исследований транспортных средств

Аннотация. В статье на основе действующего законодательства и мнений на эту проблематику ученых определены принципы административно-правового регулирования экспертно-криминалистических исследований транспортных средств. Подчеркнуто значение принципов административно-правового регулирования экспертно-криминалистических исследований транспортных средств, как основы административно-правового механизма, в котором они выступают центральным, однако теоретическим элементом, в формировании и развитии эффективной системы общественных отношений, которая складывается в этой сфере.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, исследования транспортных средств, принципы общие и специальные, публичная администрация.

Topolya R. The object of administrative and legal regulation of forensic investigations vehicles

Summary. In the article It is proved that the object of the administrative and legal regulation of investigations vehicles is the right drivers and other road users to conduct a legitimate, independent, objective and complete of judicial examination vehicles and registration documents their accompanying. Experts that accompany a comprehensive study of vehicles and documents shall be referred to the study on the basis of special knowledge. There is also a component of the object of administrative and legal regulation of investigations vehicles include organizational and legal activities of the public administration to ensure that the activities of experts and expert institutions.

Key words: administrative and legal regulation, research vehicles, expert, object, public administration.